

בס"ד. יום ב' דחג הסוכות, ה'תשכ"א

(הנחה בלתי מוגה)

הסידים¹ ואנשי מעשה היו מרקדים בפניהם באבוקות של אור שבידיהן כו², ופירש רש"י, זורקין אותם כלפי מעלה כו' בארבע אבוקות או בשמונה, וזורק זו ומקבל זו כו'. וצריך להבין³ שייכות הריקוד וזריקת אבוקות של אור לענין שמחת בית השואבה. וגם מהו דיוק המספר של ארבע או שמונה אבוקות. גם צריך להבין, שמלשון הגמרא⁴ משמע שהריקוד וזריקת האבוקות של אור הו"ע אחד, והרי לכאורה הם ב' ענינים בפני עצמם, שהריקוד הו"ע אחד והזריקה הו"ע נוסף שהיו בקיאיין לזרוק את האבוקות כו', ולמה כולל שניהם ביחד.

(ב) **ולהבין** זה צריך להקדים משנת"ל⁵ במ"ש⁶ בכסה ליום חגיגנו, שהכיסוי וההעלם שבר"ה בא בחג הסוכות בהמשכה בגילוי. וענין הכיסוי דר"ה הוא כס א', שבחי' האל"ף מכוסה ונעלם⁷. דהנה, מבואר בסידור ככוונת התקיעות⁸ שהאל"ף הוא ממוצע בין קול ודיבור, ודוגמתו למעלה⁹ הו"ע הממוצע בין המאציל לאצילות, ולמטה יותר הוא הממוצע בין הבורא לנבראים, שכללות הממוצע בין המאציל לאצילות הוא הכתר, ובפרטיות יותר¹⁰ הממוצע הוא חכמה סתימאה, כי הכתר אינו אמיתית ענין הממוצע, שהרי מצד בחי' עתיק הרי הוא נעתק ונבדל, וגם בחי' אריך הרי הוא דוגמת הרצון שהוא בחינת מקיף, ולכן אמיתית הממוצע הוא בחי' ח"ס. ונרמז בתמונת אות א', שהוא קוץ קו וקוץ, הנה קוץ העליון הוא השורש דח"ס⁸. ודוגמתו בנפש האדם הוא השורש דכח

-
(7) ראה סד"ה תקעו תרכ"ט (סה"מ תרכ"ח ע' קעח). (8) ד"ה להבין ענין תק"ש ע"פ כוונת הבעש"ט ז"ל (רמד, ג ואילך). (9) בהבא לקמן — ראה ד"ה כל המאריך באחד תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' שפו). וראה גם אמרי בינה שער הק"ש פס"ב. (10) מקומות שבהערה הקודמת. וראה גם המשך תער"ב ח"א פקצ"ו. פרכ"ג.	(1) מאמר זה הוא המשך למאמר ד"ה תקעו דיום ב' דראש השנה (לעיל ע' 3 ואילך). (2) סוכה פ"ה מ"ד (נא, סע"א ואילך. נג, א). (3) ראה גם רד"ה חסידים ואנשי מעשה עת"ר, תש"ד. (4) שם נג, א. (5) ד"ה תקעו הנ"ל. (6) תהלים פא, ד.

המשכיל, שהוא כח השכל ההיולי העצמי שבנפש, שמושלל גם מענין השכל, ולא כמו כח המשכיל שמושלל רק ממציאיות השכל, אבל הוא מוגדר בענין השכל. ומצד האין ערוך של כח המשכיל לגבי שכל ההיולי העצמי, המשכתו היא ע"י צמצום, והיינו שהמשכת כח המשכיל מכח השכל ההיולי העצמי הוא רק מבחינה אחרונה שבו, שזהו"ע קוץ העליון. והקו רומז על ההמשכה עצמה. וקוץ התחתון רומז לכח המשכיל. והטעם שכת המשכיל נרמז בקוץ שהוא כמו יו"ד, לפי שהחכמה דכת המשכיל היא דוגמת חכמה הגלוי, ובחי' החכמה נרמזת באות יו"ד (כמבואר בתו"א¹¹). וזהו שהא' קאי על בחי' ח"ס שהיא הממוצע בין המאציל לאצילות. ולמטה יותר קאי האל"ף על בחי' חכמה הגלוי, שגם היא נרמזת באות אל"ף, לפי שהמשכת חכמה הגלוי' מח"ס היא ע"י שערות, כמאמר¹² אבא יונק ממזלא, ועל זה רומזת תמונת אות אל"ף, שקוץ העליון הוא מקור יניקת השערה, והקו הוא המשכת השערה עצמה, וקוץ התחתון הוא חכמה הגלוי' (כנ"ל שחכמה הגלוי' נרמזת באות יו"ד). וזהו שהא' הוא בחי' חכמה הגלוי', שהוא כללות ענין האצילות, דאבא עילאה מקננא באצילות¹³, והאצילות הוא הממוצע בין בורא לנברא¹⁴. והנה, בר"ה כל הדברים חוזרים לקדמותם, וזהו כס א', שהא' שהוא התחלת הממוצע, הוא בכיסוי והעלם. ולכן צריך להמשיך מבחי' נעלית יותר מהממוצע של התחלת ההשתלשלות, והיינו ע"י העבודה דבקשו פני¹⁵ שמגעת להפנימיות שלמעלה, ועי"ז נמשך בגילוי הא' שהוא הממוצע, וכמשנת¹⁶ ל' בענין בחינת אחד, שהוא הממוצע שיומשך ממנו בחינת ועד, והרי האל"ף היא האות הראשונה דתיבת אחד, וממנו נמשך גם לבחי' ועד שבבי"ע. וכמו שהוא בר"ה, כמו"כ הוא גם בחג הסוכות, שבו נעשה הגילוי דר"ה (כנ"ל בפירוש בכסה ליום חגיגו), שגם אז צריכה להיות העבודה בבחי' הפנימיות. וזהו שחסידיים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם, דפירוש בפניהם הוא בחינת הפנימיות. וזהו ג"כ פירוש אבוקות של אור, שאבוקה הוא אור גדול, ורומז על תוקף ועוצם האור¹⁷, והיינו שנמשך אז בחי' פנימיות האור ועד לבחי' פנימיות ועצמות האור שלפני הצמצום. והמשכה

14) ראה גם סה"מ תרע"ח ע' רצו ואילך.

תרצ"ו ע' 79. שם ע' 104 ואילך.

15) תהלים כז, ח.

16) ד"ה תקעו ספ"ד (לעיל ע' 8).

17) ראה סד"ה חסידיים ואנשי מעשה

עת"ר ותש"ד הנ"ל.

11) ויצא כא, ב.

12) ראה זהר ח"ג (אד"ר) רפט, ב. עץ

חיים שער הכללים פ"ה. ועוד.

13) תו"א עה, א. ובכ"מ. וראה סה"מ

תרצ"ו ע' 119.

זו היא ע"י הריקוד דוקא, דכשם שנת"ל¹⁸ שהמשכת הפנימיות בר"ה היא ע"י העבודה דתקיעת שופר במעשה דוקא, ואינו מספיק אמירת הפסוקים, אלא צ"ל תקיעת שופר במעשה דוקא, שע"ז דוקא מגיעים לפנימיות הנפש ולפנימיות שלמעלה, הנה כמו"כ בסוכות צ"ל הריקוד ברגלים, בחי' המעשה דוקא.

ג) **ולהבין** כל זה בפרטיות יותר¹⁹, הנה כתיב²⁰ נוצר חסד לאלפים, דאלפים הם ב' בחי' אל"ף הנ"ל, חכמה סתימאה וחכמה הגלוי', וב' אלפין אלו המשכתם הוא מבחי' נוצר חסד, דחסד הוא חסדו העצמי, בחי' כי חפץ חסד הוא²¹, נוצר אותיות צנור²², מורה על צמצום השפעת החסד שיומשך ע"י צנור דק, וכמשל המערה מים מחבית גדולה לכלים קטנים ע"י צנור דוקא, שמבלעדי הצנור לא יומשכו המים בהכלים, אלא המים היו שוטפים לגמרי ונשפכים לחוץ, ורק ע"י הצנור נמשכים המים בכלים, ועד שכל המים שבחבית נמשכים בהכלים. והדוגמא מזה למעלה, שבכדי שתהי' ההמשכה באלפים, שהר"ע הממוצע והתחלת סדר ההשתלשלות כנ"ל, הרי זה ע"י הצנור דוקא, שמבלעדי הצנור לא יומשך האור בכלים, ועוד זאת שיומשך למקום שאינו ראוי, אך ע"י הצנור שהוא כללות ענין הקו, הנה ע"י פנימיות הקו נמשך כל פנימיות ועצמות האור שלפני הצמצום בהכלים דאצילות, ועל ידם גם בבי"ע. וטעם הצמצום דצנור הוא מצד רצונו ית' שיומשך האור למטה, שזהו נוצר (חסד) אותיות רצון, שמצד רצונו ית' שחפץ חסד הוא, נעשה הצמצום דצנור, וע"ז נמשך האור באלפים, שהם חכמה סתימאה וחכמה הגלוי'.

ד) **והנה** לפעמים כתיב²³ ועושה חסד לאלפים, שגם בפסוק זה נאמר חסד לאלפים, אבל לא נאמר נוצר, אלא ועושה. וצריך להבין, הרי ענין נוצר ועושה הם ב' ענינים שונים, ויתירה מזה, שהם ב' ענינים הפכים, כי, עושה רומז על גמר התיקון, וכמ"ש²⁴ ועשתה את צפרני, נוצר אותיות צנור הר"ע הצמצום שהוא היפך הגלוי, וגם פירוש נוצר הוא

(22) לקוטי תורה וספר הליקוטים להאר"ז ל' פ' תולדות ופ' תשא. פ"ח שער הסליחות פ"ח. תו"א יתרו סט, ב. וראה אג"ק ח"ב ע' קיט.
 (23) יתרו כ, ו.
 (24) תצא כא, יב. וראה סה"מ תרצ"ז ע' 214 ובהערה 13 שם.

(18) ד"ה תקעו ספ"ב (לעיל ע' 5).
 (19) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה כל המאריך באחד תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' שפח ואילך).
 (20) תשא לד, ז.
 (21) מיכה ז, יח.

מלשון המתנה והעכבה, שהוא ג"כ היפך ענין הגילוי, והיינו, שממתינים שיהי' מזה איזה גילוי, אבל עכשיו אין כאן גילוי כלל. וא"כ, איך יתווכח ב' הענינים דנוצר ועושה.

ויובן זה בהקדם מ"ש בגמרא במסכת שבת²⁵ אלף בית אלף בינה, היינו, שאות א' רומזת לא רק לבחי' החכמה, אלא גם לבחי' הבינה. דהנה, חכמה ובינה הן תרין רעין דלא מתפרשין²⁶, שהרי נקודת החכמה מוכרחת לבוא בגילוי בהשגה דבינה. ומה שמבואר במק"א²⁷ שיש בבחי' החכמה מה שלא יבוא לידי השגה, הרי זה בנוגע לבחי' ראי' דחכמה, וכמו שתיק רב ואעפ"כ לא הדר ביי²⁸, שהוא מצד הראי' וההנחה דחכמה שלמעלה מענין השכל לגמרי²⁹, אבל ההשכלה דחכמה, שהו"ע נקודת החכמה, בהכרח שתבוא בגילוי בהשגה דבינה, וכמו המעיין שבהכרח שיומשך ממנו נהר. ומזה מוכח גם שיש התכללות הבינה בחכמה, והיינו, שמצד פרטי הבינה הכלולים בנקודת החכמה, תבוא אח"כ גילוי ההשגה. וזהו"ע שחור"ב הם תרין רעין דלא מתפרשין כפי שהוא מצד נקודת החכמה. וכן הוא גם מצד הבינה, שכל השגה דבינה בהכרח שתהי' בה איזה נקודה, ובנקודה זו נעשה ההתפשטות והמרחב דבינה. ואין זה בסתירה להמבואר במק"א³⁰ שהבינה מקבלת מעצם כח המשכיל שלמעלה מהחכמה, וכמו נהר מכיפי' מיברך³¹, כי, ענין זה הוא מצד מעלת שורש הבינה שמושרשת בכח המשכיל (כדלקמן), שלכן אפשר שתהי' בה הרחבה יתירה ותוספת אור השכל מהמאור דנקודת החכמה, אבל כל זה הוא ע"י נקודת החכמה דוקא, שכאשר ישנה נקודת החכמה, אזי מקבלת הבינה משרשה מכח המשכיל, והיינו דגילוי שורש הבינה הוא ע"י החכמה דוקא. וזהו דאיתא בזהר³² האי חכמתא אתפשטת ואפיק מינה בינה, שגילוי הבינה הוא ע"י החכמה. וזהו שחור"ב הם תרין רעין דלא מתפרשין, הן מצד החכמה והן מצד הבינה.

אמנם אף שחור"ב הם תרין רעין דלא מתפרשין, מ"מ, יש להם שרשים מיוחדים בכח המשכיל. דהנה, שורש הבינה אינו מהחכמה, אלא

תנ"ט שבהערה הבאה. ובכ"מ.

(30) ראה אמרי בינה שער הק"ש פנ"ט. סה"מ תרנ"ד שם. תרנ"ט ע' עד ואילך. עטר"ת ע' תריג ואילך. תרפ"ט ע' 129 ואילך. ועוד.

(31) שבת סה, ב.

(32) ח"ג רצ, א (באד"ז).

(25) קד, א.

(26) ראה זהר ח"ב נו, א. ח"ג ד, א.

(27) ראה אמרי בינה שער הק"ש פנ"ו ואילך. סה"מ תרנ"ד ע' רפו ואילך.

(28) סוכה ז, א.

(29) ראה אמרי בינה וסה"מ תרנ"ד שם.

יש לה שורש מיוחד בכח המשכיל, והראי' לזה, שהרי רואים שיש מי שהוא בעל המצאה ואינו בעל השגה, דאף שהוא ממציא את נקודת ההשכלה, מ"מ, אין בכחו להסבירה לזולתו, ועד שגם לעצמו אינו מבין היטב את ההשכלה, ויש מי שהוא בעל השגה ואינו בעל המצאה, והיינו, שכאשר אומרים לו איזה המצאה שכלית, הנה בכחו להסבירה לעצמו וגם לזולתו עד לקטני קטנים. ומזה מוכח שהבינה יש לה שורש מיוחד בכח המשכיל. וזהו פירוש מאמר הגמרא אלף בינה, שגם הבינה נרמזת באות אל"ף, דכיון שהבינה נמשכת מכח המשכיל, לכן נקראת ג"כ בשם אל"ף, והיינו, שנוסף לכך שהיא מיוחדת עם החכמה והחכמה נקראת אל"ף, הנה גם הבינה עצמה נמשכת מכח המשכיל, ואופן המשכתה מכח המשכיל הוא גם ע"י צמצום השערות, כמאמר³³ או"א במזלא אתכלילו, ולכן נרמזת ג"כ באות א', שקוץ העליון הוא מקור יניקת השערה וכו', כנ"ל. וזהו פי' ועושה חסד לאלפים, שקאי על הבינה, כי, עושה קאי על גמר ההמשכה והגילוי, וכידוע בפירוש בריאה יצירה ועשי³⁴, דבריאה ענינה אפשרי המציאות, ויצירה היא צורה כללית, ועשי' הוא גמר התיקון, וכיון שבחי' האל"ף דבינה היא המשכה במרחב בריבוי פרטים, לכן נאמר בה ועושה חסד. והיינו, דמ"ש נוצר חסד קאי על החכמה שהיא נקודה בלבד, ולכן נאמר בה נוצר אותיות צנור, שקאי על הצמצום כנ"ל, אבל בינה שהיא במרחב, נאמר בה ועושה. וזהו גם מה שמבואר במ"א³⁵ ששורש החכמה הוא בחי' מזל נוצר, ושורש הבינה הוא בחי' מזל ונקה, שענין נוצר ועושה הוא דוגמת נוצר ונקה. ובפרטיות, הנה בחי' נוצר קאי גם על בינה, ובחי' ועושה קאי גם על החכמה, שזהו מצד התכללות דחו"ב. אבל בכללות, הנה נוצר קאי על החכמה, ועושה קאי על הבינה. וע"ד המבואר במ"א בענין י"ה דשם הוי", שבכללות יו"ד הוא חכמה וה"א היא בינה, אך בפרטיות, מצד התכללות דחו"ב, הנה קוץ התחתון שביו"ד הוא הבינה, והה"א רומזת גם על החכמה.

ה) **ומעתה** צריך לבאר ענין אות חי"ת ואות דל"ת שבתיבת אחד. דהנה, אות חי"ת רומזת ג"כ לבחי' החכמה, שהרי התחלת תיבת חכמה היא אות חי"ת. אך צריך להבין מהו ההפרש שבין א' לח'. ויובן זה ממארוז"ל בכוונת אחד, כד אמליכתי' למעלה ולמטה ולד'

³³ ס"ע כט ואילך. תרצ"ט ע' 221. ועוד.
³⁴ אמרי בינה שער הק"ש פנ"ח-נט.

33) זהר ח"ג רצב, א.
 34) ראה סה"מ תרס"ב ע' שנו. תרפ"ו

רוחות³⁶, והיינו, שאות חיי"ת רומזת על למעלה ולמטה (ז' רקיעים וארץ). וזהו ההפרש בין א' לח', שאף ששניהם רומזים על החכמה, מ"מ, באות חיי"ת מרומז מעלה ומטה, משא"כ באות אל"ף.

וביאור הענין, דהנה, בחכמה יש ב' מדריגות, תחילת התגלות החכמה וגמר התגלותה. ועד"מ באדם למטה, שכאשר מתייגע באיזה ענין שיש בו קושיא, ולאחרי היגיעה מתחיל להאיר במוחו ונרגש אצלו הנחת הענין (אז דער ענין איז רעכט), אבל עדיין אינו יודע ומשיג את הענין כלל, והיינו, שלא זו בלבד שאינו מבין ומשיג את הענין בפרטיות, בהשגה דבינה, אלא שגם נקודת החכמה אינה מושגת אצלו, ורק מרגיש הנחת הענין (אז דאָס איז רעכט), שהו"ע היציאה מהחושך וההעלם, דבתחילה הי' אצלו חושך והעלם, ועכשיו מאיר לו אור השכל. והנה, גילוי זה אינו התגלות כח המשכיל, שהרי³⁷ כח המשכיל מושלל ממצייאות השכל, דעם היותו היולי על שכל (ולא כמו כח השכל ההיולי העצמי), מ"מ, להיותו היולי הרי הוא מושלל ממצייאות, שזהו ההפרש בין בחי' כלל לבחי' היולי, שבבחי' הכלל ישנם פרטים, אלא שבהיותם בהכלל הם באופן נעלה יותר (וכמו הפרטים דבינה כפי שהם בנקודת החכמה), משא"כ ההיולי הוא מושלל לגמרי מהפרטים, שהרי הוא היולי לכל המיני שכלים, ואם הי' בבחי' מציאות, אי אפשר שיהי' היולי לכל הפרטים. ועכצ"ל, שהגילוי אור שמרגיש ההנחה (די רעכטקייט) של הענין, שזהו גילוי אור שכל פרטי, אינו התגלות כח המשכיל, אלא הוא בחי' חכמה הגלוי, אבל גילוי זה הוא רק תחילת המשכת החכמה, ואח"כ נמשך גילוי החכמה בנקודת ההשכלה, שנקודה זו היא כבר מצויירת בציוור גמור, לפי אופן הציוור שבחכמה. וע"ד המבואר³⁸ בענין הלל ושמאי, שאף ששניהם קבלו משמעו' ואבטליון³⁹, מ"מ, הלל מזכה וכו', והיינו לפי שהסברא שקבלו מרבם היא סברא פשוטה עדיין, שיכולים להטותה לכל ציור, ורק כאשר הסברא נתקבלה בכלי שכלם, נצטיירה לפי אופן הכלים שלהם. ומזה מובן ב' דברים, הא', שהסברא שקיבלו מרבם היא פשוטה עדיין, והב', שמ"מ הרי היא כבר בגדר המשכה (ולא כמו טרם שנמשכה), שלכן באה אח"כ בציוור. ויובן גם ממשל הולדת ולד⁴⁰, שעד ארבעים יום מועילה

(39) אבות פ"א מי"ב.

(40) ראה סידור עם דא"ח ע', א ואילך. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תנד ואילך. תרל"ח ע' קמג ואילך. תרמ"ד ע' קצו ואילך. תרנ"א ס"ע נו ואילך.

(36) ברכות יג, ב.

(37) ראה גם המשך תרס"ו ע' עט ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 62 ואילך.
(38) ראה המשך תער"ב ח"א ע' כ. ח"ג ע' אר"ג. ועוד.

תפלה שיהי' בן זכר, משא"כ לאחרי ארבעים יום⁴¹, ומזה מובן שביצירת הולד יש ג' מדריגות. הא', כמו שהוא עדיין בטיפת האב, שהיא למעלה מגדר המשכה לגמרי. והב', כמו שהטיפה נמשכה כבר בבטן האם, שהיא עדיין למעלה מציוור, שלכן יכולים לשנותה, אבל היא כבר בגדר המשכה עכ"פ, שלכן תבוא אח"כ בציוור, שזוהי מדריגה הג', כמו שהיא לאחר ארבעים יום. והדוגמא מזה יובן באופן המשכת החכמה, שבהיותה בכח המשכיל היא למעלה מגדר המשכה לגמרי, ואח"כ נעשית תחילת המשכת החכמה, ואח"כ באה ההמשכה בציוור, שמצטיירת בנקודת השכל, שממנה באים אח"כ הפרטים דבינה. ועד"מ בהשפעת השכל מרב לתלמיד שאינם בערך זל"ז, שבתחילה צריך הרב לצמצם את כל אור שכלו שתשאר רק הנקודה ששייכת להשגת התלמיד, ואחרי הצמצום משפיע הרב את השכל לתלמידו, הנה בסדר השפעה ישנם ג' מדריגות. השכל כפי שהוא אצל הרב עצמו, שגם לאחרי הצמצום הרי הוא למעלה מגדר המשכה. ואח"כ ישנו השפעת השכל טרם שנקלט בכלי שכלו של התלמיד, גם לא הקליטה כמו שהיא בנקודת החכמה שלו. ואח"כ ישנו השכל כמו שנקלט ומצטייר בכלי התלמיד, בתחילה באופן של נקודה, ואח"כ גם כפרטי ההשגה דבינה.

ועפ"ז יובן ההפרש בין א' לח', שא' מורה על תחילת הופעת החכמה, וח' מורה על החכמה כפי שבאה כבר בציוור בבחינת נקודה. וזהו גם הטעם שבאות ח' ישנו הציוור דמעלה ומטה, משא"כ באות א'. ויובן מענין הולדת המדות מן השכל, שגם בזה ישנם ג' מדריגות אלו. בתחילה היא עצם ההשגה שלמעלה לגמרי מגדר ענין המדות, והיינו, לא זו בלבד שאין שם התפעלות השכל, אלא עוד זאת, שאין שם גם ההטי' למדות. ואח"כ נעשית נטיית השכל למדות, ועד שמזה נעשית הולדת המדות בפועל. והנה, נטיית השכל למדות שייכת רק בבחי' נקודת החכמה, משא"כ בתחילת הופעת החכמה, לא שייך ענין הנטי' כלל. וזהו הטעם שבאות אל"ף לא מרומזו בחי' מעלה ומטה, כי בתחילת הופעת החכמה אין ענין של נטי' כלל (ומשנ"ת בביאורי הזהר⁴² בענין כי מראש צורים אראנו⁴³, שגם בעצם החכמה ישנם מדות, הנה מדות אלו אינם בבחינת ציוור כלל).

ואילך).

(41) ברכות ס, א.

(42) בלק כג, ט.

(43) בלק לאדמו"ר האמצעי (קג, סע"א

ואילך) ולאדמו"ר הצ"צ (ח"ב ע' תקצג

וענין אות ד' הוא בחי' המלכות כמו שהיא באצילות, ובכללות הו"ע מלכות דחכמה, שהרי אבא עילאה מקננא באצילות, ולכן היא ד' רבתי. וזהו כללות הענין דאחד, שקאי על האצילות, עולם האחדות, בחינת אחד, והוא הממוצע שיומשך ממנו אח"כ בחי' ועד בבי"ע.

(ו) **והנה** בתיבת ועד באים ג' האותיות דאחד בחילופי אתוןן. והיינו, שמהאל"ף שבתיבת אחד נעשה וא"ו דתיבת ועד, שהרי א' מתחלף בו', וכידוע בענין ככל צרתם לא צר⁴⁴, לא באל"ף כתיב ולו בוא"ו קריי⁴⁵, והו' דתיבת ועד הוא בחי' חכמה שבבי"ע. והענין דועד נמשך מהחיי"ת דאחד, דח' מתחלף בע', והוא ג"כ בחי' חכמה, וכידוע שחכמים נקראים עיני העדה⁴⁶, שזהו בחי' חכמה⁴⁷, אלא שהוא בחי' חיצוניות החכמה, ועד"מ הרב שמלמד לתלמידו חכמת הלשון, שהוא הקדמה בלבד ללימוד החכמה שנאמרה בלשון ההוא. והיינו, דכיון שבחי' ועד הוא בבי"ע, הנה בבי"ע אי אפשר להיות המשכת בחי' החכמה כמו שהיא באצילות, אלא רק חיצוניות ממנה בלבד.

אך צריך להבין, הרי בחי' הו' שנמשך מהא' אינו ענין של חילוף, אלא שבחי' האל"ף עצמו נמשך בבי"ע, שזהו"ע אות ו' שמורה על ההמשכה⁴⁸, והיינו שנמשך אותו הדבר בעצמו, וכיון שהא' הוא למעלה מהח' כנ"ל, אינו מובן, מדוע בבחי' האל"ף נמשכת אותה הבחינה, ואילו הח' אינו נמשך בעצמו, אלא צריך להתחלף בע'. והענין בזה, שהיא הנותנת, דהנה ידוע מ"ש בזהר⁴⁹ איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ב', והיינו, שאותה בחינה עצמה שעלי' נאמר לית מאן דתפיס ב', הנה על בחינה זו עצמה נאמר איהו תפיס בכולהו עלמין. וכידוע שהפרש בין פירוש תפיסא שבבחי' ממלא לפירוש תפיסא שבבחי' סובב, דפירוש תפיסא באור הממלא הוא באופן של תפיסא והתלבשות בהעולמות לפי ערכם, שלכן יש כמה חילוקי מדריגות באור הממלא, שבעולמות העליונים מאיר עצם האור, ולמטה יותר מאיר רק הארה, ועד לבחי' הארה דהארה, והארה דהארה דהארה. אמנם בחי' הסובב אינו בגדר תפיסא כלל, אלא הוא נמצא כמו שהוא בעצמותו, וכמו שהוא בעצמותו הרי הוא נמצא בכל העולמות בשוה, וכמ"ש⁵⁰ את השמים ואת הארץ אני מלא, שאני ממש,

(48) לקו"ת דרושים לר"ה נט, א. ובכ"מ.

(49) ח"ג רכה, א (ברע"מ).

(50) ירמי' כג, כד.

(44) ישעי' סג, ט.

(45) זהר ח"א קכ, ב.

(46) שלח טו, כד. שהש"ר פ"א, טו (ב).

(47) תניא אגה"ק סי"ד (קכ, ב).

שהוא העצמות, נמצא בשמים ובארץ בשוה. וזהו ג"כ מ"ש איהו תפיס בכלהו עלמין, דלהיות שבחי' איהו הוא למעלה מגדר תפיסא, דלית מחשבה תפיסא בי', לכן הוא עצמו תפיס בכלהו עלמין בשוה כמו שהוא בעצמותו. ועפ"ז יובן גם טעם ההפרש שבין אל"ף לח', דבחי' הח', להיותו בצירור דנקודה, הרי הוא מצוייר ומוגבל ובגדר תפיסא, ולכן אי אפשר שיומשך לבי"ע כמו שהוא בפנימיותו, ומה שנמשך הוא חיצוניותו בלבד, שזהו שהח' מתחלף בע', משא"כ בחי' הא' הוא למעלה מגדר ציור ותפיסא, ולכן הוא עצמו נמשך גם בבי"ע, שזהו"ע הו'.

והנה הד' דאחד אינו מתחלף בתיבת ועד, אלא שבתיבת אחד, בחי' אצילות, הוא ד' רבתי, ובתיבת ועד, בי"ע, הוא ד' סתם. וטעם הדבר, לפי שהד' רומז על המלכות כנ"ל, ובבחי' מלכות ישנו כח ההתהוות, ששרשו מהעצמות, שהוא לבדו בכחו ויכולתו להוות מאין ליש לפי שאין לו עילה וסיבה שקדמה לו ח"ו⁵¹, ואמיתית בחינה זו מתגלה בבחינת ועד דוקא, שהו"ע ההתהוות בפועל. ועפ"ז יובן בתוספת ביאור משנת"ל⁵² שהפסוק שמע ישראל הוא סיום וחותם פסוקי מלכות, דאף ששמע ישראל הו"ע יחו"ע, הרי הכוונה ביחו"ע היא שיומשך ביחו"ת, והיינו, שהכוונה דבחי' אחד היא שיומשך בבחי' ועד, וכל ענין בחי' אחד הוא להיות ממוצע כו', ובפרט בהאותיות א' וד' שאינם בבחינת חילוף, אלא הם עצמם נמשכים בבי"ע כנ"ל.

והנה בר"ה כתיב בכסא, כס א', שהא', שהוא התחלת הממוצע, הוא בכיסוי והעלם. וע"י העבודה דתקיעת שופר במעשה דוקא נעשית התחלת ההמשכה, ושרש ההמשכה הוא מפנימיות ועצמות א"ס. ואח"כ ביום הכפורים נמשך האור למטה בפנימיות, אבל גם הוא בהעלם עדיין. והתחלת הגילוי היא בחג הסוכות, כידוע שענן הקטורת נמשך בגילוי בסכך הסוכה⁵³. וזהו גם ענין נטילת הד' מינים, שהכוונה בזה היא להמשיך בחינת הדעת בבחינת הנוקבא העומדת בחזה דו"א (כמ"ש במ"ח⁵⁴), והו"ע ההמשכה עד לבחי' המלכות. ומצד ההמשכה שנמשכת בנטילת הד' מינים, נעשה גודל השמחה דשמחת בית השואבה. ואופן השמחה הוא שהיו זורקין אבוקות של אור, שמורה על תוקף ועוצם האור

פרק פד (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרד ואילך).
54) מסכת ימי מצוה וסוכה פרק ד ואילך.
וראה המשך הנ"ל שם. פרק פז.

51) תניא אגה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב).
52) ד"ה תקעו ספ"ג (לעיל ע' 6).
53) ראה עטרת ראש שער יוהכ"פ כט, א ואילך. לו, סע"א ואילך. המשך וככה תרל"ז

דפנימיות ועצמות האור שקודם הצמצום, ומספר האבוקות הוא ארבע או שמונה, ארבע אבוקות מורה על ד' אותיות דשם הוי', שזהו כללות סדר ההשתלשלות, ושמונה אבוקות מורה על ח"פ הוי' שלמעלה מהשתלשלות¹⁷, או שמספר שמונה אבוקות רומז על בחי' החכמה, ולמעלה יותר, על בחי' מזל השמיני נוצר (כמ"ש בהמשך וככה⁵⁵), וכל זה נמשך ע"י שמחת הריקוד במעשה דוקא.

וזהו חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין כו', דחסידים ואנשי מעשה הו"ע אורות וכלים¹⁷, דפירוש חסידים הוא כמ"ש רש"י⁵⁶ חסיד מעיקרו, היינו שמלכתחילה אין בו בחי' ישות ומציאות כלל, והו"ע ביטול האורות, ואנשי מעשה הו"ע העבודה דיחור"ת, ולמעלה יותר הו"ע יחור"ת כפי שהוא באצילות, שהו"ע הכלים, שהם בבחינת מציאות דבר מה, אלא שמיד שמתהווה מציאותם הרי הם מתבטלים, וע"ד הדוגמא שנת"ל⁵⁷ מענין הפרת הנדר לאחר שיחול. ומצד המשכת האור דבחי' אבוקה, שהוא האור שלמעלה מהשתלשלות, שנמשך בהם, היו שמחים ומרקדים, לפי שחסידים ואנשי מעשה הם בחינת אורות וכלים דאצילות, ובחג הסוכות נמשך בהם האור שלמעלה מהשתלשלות.

56) סוכה נג, רע"א.
57) ד"ה תקעו פ"ד (לעיל ע' 7).

55) תרל"ז ספק"ג (סה"מ תרל"ז ח"ב ס"ע
תרנב).